

EXIL, PRI ZRODE UTEČENECKÉHO FONDU A RADY SLOBODNÉHO ČESKOSLOVENSKA

Komunistický prevrat v Československu zasiahol zásadným spôsobom do života všetkých jeho občanov. Pre Juraja Slávika, ako aj pre mnohých jeho spolupracovníkov a priateľov znamenal pretrhnutie pracovnej kariéry s dvomi možnosťami: prvou bol návrat domov a priam „raketová“ pracovná a ľudská degradácia, druhou život opäť v exile. Slávik odmietol „ostrohy“ totalitného režimu počas druhej svetovej vojny a ako hlboko presvedčený demokrat sa rovnako rozhodol aj v roku 1948.

Rezignácia Juraja Slávika na post veľvyslanca Československej republiky vo Washingtone 3. marca 1948 mala stanovený scenár. Najprv zvolal na doobedie o 11.00 tlačovú konferenciu, po nej o svojom rozhodnutí informoval telegramom prezidenta Edvarda Beneša. Pred tlačovou konferenciou oznámil svoju rezignáciu podriadeným na veľvyslanectve. Prítomným novinárom prečítal pripravený text prehlásenia, v ktorom okrem iného uviedol: „Československá republika sa stala plne totalitným a policajným štátom. Rozhodol som sa bojovať za československú demokraciu. Som reprezentantom slobodného a demokratického Československa a nemôžem prijať ako legálnu vládu, menovanú prezidentom Benešom pod nátlakom a terorom.“¹ Veľvyslanectvo prebral chargé d'affaires Jasef Hanč.

Už nasledujúci deň poslal Juraj Slávik do Prahy osobný list štátnemu tajomníkovi a viacročnému priateľovi Vladimírovi Clementisovi. Vysvetlil mu, že k rozhodnutiu rezignovať dospel po ťažkom vnútornom rozhodovaní, uvedomujúc si, že svojím krokom mu ako priateľovi skomplikuje situáciu. List je v skutočnosti osobným vyznaním Slávika, v ktorom spomína spoločný boj v zahraničí proti fašizmu a nacizmu, spoločné úsilie za budovanie „ľudovej demokracie“ v povojnovom Československu. Slávik v liste ďalej spomína ich spoločnú vieru v slovanskú solidaritu i budúcnosť Slovákov a Čechov, v potrebu spolupráce so Sovietskym zväzom, ktorý vníma ako najúčinnjšiu hrádzu a obranu proti možnému nemeckému nebezpečenstvu. Avšak nesúhlasí s terorom, pokračuje Slávik v liste Clementisovi, s policajnými metódami a násilím, ktoré v minulých dňoch zachvátilo republiku. Odmieta uveriť, že tí, ktorí s nimi spolu bojovali proti totalite počas vojny doma či v zahraničí, sú zrazu zradcovia. „Nechcem žiť v atmosfére strachu a násilia“ píše Slávik

1 AMZV ČR, f. Personálne spisy, osobný spis Juraja Slávika, č. 821/B/48.